

**แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนต้นทุนทางวัฒนธรรม
กรณีศึกษา: โฮงมูนมั่งเมืองขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น***

**The Community Based Creative Tourism and Culture:
A Case Study of Hong Moon Mung KhonKean City Museum,
KhonKaen Province**

สุพัตรา จิงตระกูล และสทภาพ มงคลศรีสวัสดิ์

Supattra Guengtragoon and Sathaphon Mongkhonsrisawat

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

College of Local Administration, KhonKaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: isamare.7891@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาแนวทางการพัฒนาโฮงมูนมั่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนต้นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ของการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนต้นทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: โฮงมูนมั่งเมืองขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนต้นทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: โฮงมูนมั่งเมืองขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนต้นทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: โฮงมูนมั่งเมืองขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informants) แบบเฉพาะเจาะจง 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้กำหนดนโยบาย 2) กลุ่มหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง 3) ผู้ประกอบการภาคเอกชนและนักท่องเที่ยว และ 4) ผู้นำชุมชน โดยการใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหาหาข้อมูลมาสรุปและเสนอแนะ

*ได้รับบทความ: 10 มีนาคม 2561; แก้ไขบทความ: 29 มกราคม 2562; ตอปรับตีพิมพ์: 14 กุมภาพันธ์ 2562

Received: March 10, 2018; Revised: January 29, 2019; Accepted: February 14, 2019

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวทางการพัฒนาโฮงมูนมั่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรมส่งเสริมและพัฒนาองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย 3) ด้านการประดิษฐ์คิดค้น 4) ด้านการคุ้มครอง และ 5) ด้านการจูงใจ

2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการพัฒนาโฮงมูนมั่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรม คือ 1) ปัจจุบันเยาวชนคนรุ่นใหม่หลงใหลในวัฒนธรรมตะวันตก จนคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมอีสานนั้นเสื่อมถอยลง คนรุ่นใหม่ไม่เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์สืบสานในวิถีอีสาน 2) ขาดการบริหารจัดการองค์ความรู้ให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เห็นคุณค่า ร่วมกันอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมวิถีอีสานอันดีงามไม่ให้เกิดการสูญหาย และ 3) ไม่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรมแบบองค์รวม หรือแบบครบวงจร

สรุป แนวทางการพัฒนาโฮงมูนมั่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: โฮงมูนมั่งเมืองขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ต้องเริ่มจากให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าของมรดกบนต้นทุนทางวัฒนธรรม วิถีอีสาน ประเพณีอันดีงาม และให้เยาวชนหันมาอนุรักษ์วัฒนธรรม สืบสานวิถีความเป็นอีสาน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ควรค่าแก่การสืบทอด ไม่ให้สูญหายจากรุ่นสู่รุ่น

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; ทนทางวัฒนธรรม; โฮงมูนมั่ง

Abstract

The objective of this research was to study and analyze Community based creative tourism and culture A case study of: Hong Moon Mung KhonKaen City Museum, KhonKaen Province. First to study problems and obstacles the development of the Hong Moon Mung to become a community based creative tourism. Second to study the elements of the developed Hong Moon Mung to become a community based creative tourism. Last, to study the develop Hong Moon Mung become a community based creative tourism. On cultural costs 4 key informants were identified consisting are 1) Policy-maker 2) Groups of government agencies 3) Private entrepreneurs and 4) Community leaders. All groups are using in-depth interviews, data analysis using descriptive and content analysis methods.

The research results were founded that:

1. There are 5 ways to develop Hong Moon Mung to be the creative and cultural landmark. 1) Creating value. 2) Knowledge and development. 3) Invention. 4) Protection, and 5) Motivation.

2. The obstacles to make Hong Moon Mung to be the creative and cultural landmark are, 1) The youth are passionate to the western culture and let the value of I-San culture decrease by not to continue it. 2) Lack of good management to make the youth acknowledged and want to conserve the I-San culture. 3) Lack of good management to make the Hong Moon Mung to be the creative and cultural landmark completely.

In conclusion of the development of the Hong Moon Mung to become a community based creative tourism must begin with a new generation of young people who value their heritage on the cost of the I-san culture. Starting from the new generation of young people, the value of heritage on the cost of the I-san culture, good tradition and the youth turned to cultural preservation. The traditions that should be worthy of inheritance are not lost from generation to generation.

Keywords: Community Based Creative Tourism; Creative and Cultural; Hong Moon Mung

1. บทนำ

ในสภาวะการณปัจจุบัน เศรษฐกิจโลกมีการฟื้นตัวที่อ่อนแอมีปัญหาลดอุปสรรคที่เกิดจากภาวะวิกฤตจากสถานการณ์คลั่งที่สะสมมาเป็นเวลานานส่งผลให้ประเทศต่างๆ เกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ จากการได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจจึงทำให้เกิดการแข่งขันภายใต้ความเจริญก้าวหน้าของยุคดิจิทัล (Digital) และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอันทันสมัย (Information Technology: IT) แนวคิดที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ก่อเกิดรายได้ให้กับประเทศ คือ การท่องเที่ยว นับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถช่วยส่งเสริมกระตุ้นเศรษฐกิจสร้างรายได้ให้กับประเทศที่สร้างมูลค่าอย่างมากมายมหาศาล

มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโลก 2 ด้าน คือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของการท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นการสร้างมูลค่าหรือคุณค่าจากความคิดของมนุษย์

โดยองค์การยูเนสโก (United Nations Educational, Science and Cultural Organization, UNESCO) เกิดแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงได้จัดการประชุมสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2515 ซึ่งต่อมาได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) นับว่าเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ (New Travel Paradigm) เป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวโลกมีอัตราการเติบโตต่อ

ปีกว่าร้อยละ 6 ซึ่งในปี 2558 มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลก จำนวน 1.2 พันล้านคน ซึ่งประเทศไทยมีอัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวเข้าสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของโลก ร้อยละ 12 ต่อปี ซึ่งสูงเป็นอันดับ 10 ของโลก นับวันจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกยังมีเพิ่มมากขึ้น (World Tourism Organization (UNWTO))

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น มีชนบทธรรมชาติ จารีตประเพณี ภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน ศิลปวัฒนธรรมประจำพื้นที่ของแต่ละภูมิภาคที่มีความเป็นอัตลักษณ์ (Identities) จากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) การท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) ที่พัฒนาต่อยอดมาจากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือ Community-based Tourism อีกทั้งมาจากแนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่ให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นหลัก (Host Communities)

ดังนั้น รัฐบาลจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งนำทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนทางการเงิน รวมถึงทุนทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งขับเคลื่อนในการเปลี่ยนแปลงประเทศจากเศรษฐกิจยุคเก่ามาประยุกต์ผสมผสานให้มีความลงตัวให้เข้ากับเศรษฐกิจยุคใหม่ (New Economy) นั่นคือ

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) (Sangsarit, 2013) ที่มีแนวคิดว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการถ่ายทอดเรื่อง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้นๆ ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ ของคนในชุมชน ได้เห็นถึงภูมิหลัง ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม รวมถึงภูมิปัญญา ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ไม่เน้นการสร้างรายได้แก่ชุมชนแต่เน้นความมีคุณค่าที่ก่อให้เกิดแก่ชุมชนเพื่อความยั่งยืน

จังหวัดขอนแก่น ได้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์เมือง โสมนังเมืองขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โสม มีความหมายว่า ห่องหรือห่อ ที่มีขนาดใหญ่ โสมนัง มีความหมายว่า ทรัพย์สมบัติ หรือมรดกล้ำค่า มรดกตกทอดของชาวขอนแก่น จึงมีความหมายว่า ห่องหรือห่อที่เก็บรวบรวมเรื่องราวทางมรดกอันล้ำค่า ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนขอนแก่นตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษจนถึงรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน ถ่ายทอดเรื่องราวภูมิหลัง ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ประวัติศาสตร์ของเมืองขอนแก่นมีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เป็นทุนของวัฒนธรรมที่มีคุณค่า มีภูมิปัญญาความรู้ และเกิดจากการศึกษาค้นคว้า โดยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่นรวมถึง ความศรัทธา ความเชื่อ ความสามัคคีรักใคร่ผูกพันในสังคม เป็นการสร้างกฎระเบียบกติกาที่จะทำให้อยู่ร่วมกันของคนในสังคม สอดคล้องกับ UNESCO ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เกิดจากแนวความคิดในการขับเคลื่อนจากอุตสาหกรรมที่มาจากความ

คิดสร้างสรรค์ ความมีประสบการณ์ที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลานาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่ออนุรักษ์สืบทอดสืบสานในวิถีอีสานอันดีงามจากรุ่นสู่รุ่นไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้ตกทอดคงอยู่ของประเพณีแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ ได้เห็นคุณค่าได้เห็นคุณค่า ร่วมกันอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมวิถีอีสานอันดีงาม ไม่ให้เกิดการสูญหาย จึงทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาโฮงมูนมังสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: โฮงมูนมังเมืองขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม สืบทอดจนชั่วลูกชั่วหลาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: โฮงมูนมังเมืองขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: โฮงมูนมังเมืองขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง

สร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา: โฮงมูนมังเมืองขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (Nakhonchom, 2018 : 163-173) เพื่อให้ได้ข้อมูลปรากฏเชิงลึก โดยศึกษาจากข้อมูลเบื้องต้น (Primary Data) จากหนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ เอกสารของหน่วยงานราชการ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลจากการศึกษาสืบค้นทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นข้อมูลมาจากทางเว็บไซต์ต่างๆ ข้อมูลการศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาจากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการที่เน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Dept Interview) โดยการศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key information Interview) 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้กำหนดนโยบาย 2) ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 3) ผู้ประกอบการภาคเอกชนและนักท่องเที่ยว และ 4) ผู้นำชุมชน โดยการใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำข้อมูลมาสรุปและให้ข้อเสนอแนะ

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาส่งเสริมโฮงมูนมังเมืองขอนแก่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรม โฮงมูนมัง

เมืองขอนแก่น อำเภอเมือง ตำบลในเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) มาปรับใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) และพิจารณาในองค์ประกอบหลัก 5 ด้านที่นำไปสู่การพัฒนา ดังนี้

1. การสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว โงมมั่งเมืองขอนแก่น เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าด้านจิตใจ ซึ่งเก็บรวบรวมเรื่องราววิถีชีวิตประวัติศาสตร์ของเมือง เป็นแหล่งเรียนรู้รากเหง้าของชาวขอนแก่น เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมอันเก่าแก่ ไม่ว่าจะเป็นฮีตสิบสองคองสิบสี่ แบบจำลองวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายของคนขอนแก่น ด้วยความเชื่อว่าเป็นการสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นในบ้านเกิดเมืองนอนของตัวเอง เมื่อเกิดความภาคภูมิใจในบ้านเกิดพวกเขาเหล่านั้นจะกลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย รหัส A 1 วันที่ 11 พฤษภาคม 2560 โงมมั่งเป็นแหล่งเก็บรวบรวมมรดกบนต้นทุนทางวัฒนธรรมของชาวอีสานชนบทรณนิยมประเพณี ฮีตสิบสองคองสิบสี่ ภูมิปัญญาชาวบ้าน วิถีอีสาน ปรารักษ์ชาวบ้านให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เห็นคุณค่า มีความน่าสนใจ ความมีเสน่ห์ เห็นความดีงามของจนเกิดการอนุรักษ์สืบสานวิถีอีสานให้คงอยู่จากรุ่นสู่รุ่น

2. ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย หน่วยงานภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรท้องถิ่น ความรู้ ภูมิปัญญา ปรารักษ์ชาวบ้าน วิถีอีสานชนบทรณนิยมประเพณี ซึ่งเป็นมรดกบนต้นทุนทางวัฒนธรรมของชาวอีสาน มาถ่ายทอดองค์ความรู้

ให้แก่เยาวชน โดยสอดแทรกในการเรียนการสอน เพื่อเกิดการซึมซับวัฒนธรรมวิถีชีวิตอีสานให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้อนุรักษ์สืบสานต่อไป การถ่ายทอดองค์ความรู้รวมถึงการบริหารจัดการให้องค์ความรู้ให้อยู่กับท้องถิ่น โดยการจัดอบรมมัคคุเทศก์ชุมชนและยุวมัคคุเทศก์ที่หลากหลายช่วงอายุรุ่นเล็ก กลาง ใหญ่ เพื่อสร้างกลุ่มที่หลากหลายในการอนุรักษ์สืบทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์เมืองขอนแก่น ประเพณีที่ดงาม วิถีอีสานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์มรดกบนต้นทุนทางวัฒนธรรมของคนขอนแก่นที่สืบทอดจากลูกหลานชาวขอนแก่นอย่างแท้จริง

ส่วนด้านการศึกษา “มีหลักสูตรของไทน้อยจาก EU เรื่องของภาษาถิ่น คือ ไทน้อยตอนนี้ได้บรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น ตอนนี้นักเรียนสามารถอ่านได้ และเราได้ให้นักเรียน 11 โรงเรียนไปเรียนรู้ในโงมมั่งมีรูปแบบ ฮีตสิบสองจะนำการถอดบทเรียนในโงมมั่ง” สัมภาษณ์กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย รหัส A2 วันที่ 7 มิถุนายน 2560

3. ด้านการประดิษฐ์คิดค้น โงมมั่งเมืองขอนแก่นมีภาพลักษณ์ที่น่าสนใจและเป็นที่ยึดดูให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม คือ การสืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม เป็นแหล่งรวบรวมประวัติศาสตร์ต่างๆ ของเมืองขอนแก่นให้ประชาชน นักศึกษา บุคคลทั่วไปได้มาเรียนรู้ อีกทั้งยังรองรับการเรียนรู้นอกห้องเรียนนักเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ซึมซับความเป็นวิถีอีสานภูมิปัญญาที่มีมรดกตกทอดบนต้นทุนทางวัฒนธรรมไม่ไปลุ่มหลงกับวัฒนธรรม

ของชาติตะวันตกจนขาดความเป็นตัวตน จากความเชื่อว่าการจัดการศึกษาความรู้ไม่ได้อยู่ในห้องเรียนอย่างเดียว ความรู้สามารถอยู่ได้ทั่วไป โสงมุนมั่งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ได้เปลี่ยนบรรยากาศจากห้องสี่เหลี่ยม อีกทั้งอยากให้คนขอนแก่นรู้สึกว่าคุณขอนแก่นนั้นมีรากเหง้า เกิดความภาคภูมิใจเพราะจังหวัดขอนแก่นเราจะแตกต่างจากจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ระดับประเทศมีเรื่องราวที่ปรากฏชัดเจน จะเห็นได้ว่าผู้ที่ประสบผลสำเร็จระดับประเทศนั้นมีคนขอนแก่นอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น นักการเมืองระดับประเทศ แพทย์ที่มีชื่อเสียง โด่งดัง นักกีฬาทีมชาติจนถึงระดับโลก ศิลปิน ดารา นักร้อง นักสื่อสารมวลชน เป็นต้น กลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่ไปใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ไม่กลับมาเมืองขอนแก่น

ภายใต้แนวคิดของเทศบาลนครขอนแก่น ในการสร้างอัตลักษณ์ของเมืองสู่ฐานที่มั่นคงทางวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยการนำวรรณกรรมพื้นบ้านกลุ่มน้ำโขง คือ วรรณกรรมเรื่อง สังข์สินไชย ซึ่งเกิดแรงแรงบันดาลใจจากสิมวัดไชยศรี ตำบลสาวะถี จังหวัดขอนแก่น ได้ถ่ายทอดความงดงามด้านศิลปะที่อยู่บน ฐานวัฒนธรรมเรื่อง สังข์สินไชย นำมาถ่ายทอดเรื่องราวเชิงสัญลักษณ์ คือ นำมาเป็นสถาปัตยกรรม ครีเอทีฟ อีโคโนมี (CREATIVE ECONOMY) เสาไฟฟ้าสถาปัตยกรรมที่มีรูปหอยสังข์ สินไช และสีโท กลายเป็นภาพลักษณ์ อัตลักษณ์ของเมือง ซึ่งก่อให้เกิดการปฏิวัติทัศนเมืองให้น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว” สัมภาษณ์กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย รหัส A1 วันที่ 11 พฤษภาคม 2560

4. ด้านการคุ้มครอง โสงมุนมั่งเมืองขอนแก่น มีคณะกรรมการที่ปรึกษาโสงมุนมั่งเมืองขอนแก่นที่มีหลายภาคส่วนเข้าร่วมดูแลรักษาและพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งจะมีการประชุมเป็นประจำทุกเดือน จากคณะทำงานของโสงมุนมั่งประกอบด้วย ประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น สมาคมไทลื้อ อังค์กรพัฒนาเอกชน หรือ อพช. (NGO) ผู้ทรงคุณวุฒิและตัวแทนภาคชุมชน

นอกจากนี้ กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุในโสงมุนมั่ง เพื่อคุ้มครอง ควบคุม และดูแลรักษาโบราณสถานได้อย่างเต็มที่ นำไปสู่การอนุรักษ์วัตถุโบราณที่มีคุณค่าภายในโสงมุนมั่ง เพื่อให้คงสภาพที่ดีที่สุด อีกทั้งยังมิให้วัตถุสิ่งของนั้นเสื่อมสภาพ และถูกทำลายให้สามารถคงสภาพไว้ได้นาน ดังคำกล่าวที่ว่า คณะกรรมการที่ปรึกษาโสงมุนมั่งได้มีการตั้งกฎกติกาเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม หรือมาศึกษาเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์เมืองขอนแก่น ด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสาน รวมถึงวิถีชีวิตชาวขอนแก่น จนถึงผู้ทำคุณประโยชน์ให้กับเมืองขอนแก่น ได้มีกติกากฎการใช้โสงมุนมั่งร่วมกัน เช่น ห้ามนำอาหาร เครื่องดื่ม เข้ามา ห้ามส่งเสียงดัง ห้ามนำสัตว์เลี้ยงเข้ามา เดินเข้า-ออก ทางเดียวไม่ย้อนศร ห้ามจับสิ่งของที่ป้ายห้ามจับ ซึ่งจะเกิดความเสียหายชำรุด (สัมภาษณ์กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย รหัส A5 วันที่ 5 พฤษภาคม 2560)

5. ด้านแรงจูงใจ จากการศึกษาของค

ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวพบว่า มีความปลอดภัยสูง เพราะสถานที่โงมมั่งอยู่ในแหล่งชุมชน อยู่ในสวนสาธารณะบึงแก่นนครใจกลางเมืองขอนแก่น มีความสะดวกสบายในการเดินทาง มีร้านอาหาร และหน่วยงานรัฐอยู่รอบบริเวณ ความมีเสน่ห์ของโงมมั่งอีกอย่างหนึ่งคือ อาสาสมัครลูกหลานชาวขอนแก่นเป็นมัคคุเทศก์ชุมชน มีบุคลิกยิ้มแย้มแจ่มใส สัมผัสถึงความจริงใจรอยยิ้มที่น่าประทับใจ และการแต่งกายแบบพื้นเมือง ดังนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้มาเรียนรู้ ได้มาเห็นโบราณวัตถุ งานศิลปะ วิถีชีวิตสมัยก่อน วัตถุจำลองบ้าง วัตถุจริงจริงบ้าง พัฒนาการของเมืองขอนแก่น ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอีสาน การดึงดูดเข้าไปชมป่าฯ สัญญาณต่างๆ การ์ตูนสัญลักษณ์ หรือ แมสคอต ร้านอาหาร ร้านกาแฟ อาจจะมีสื่อคมีร้านค้าให้แต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ต้องมีมาตรฐาน ต้องมีความสะอาด นึกถึงแบรนด์ ชาวบ้านทำได้แต่ต้องมีมาตรฐานความสะอาดที่เป็นอีกเกร็ดหนึ่ง จะต้องหาจุดเด่นแต่ละชุมชนมา เช่น ขอนแก่นมีขนมตบตบขึ้นชื่อก็นำมาขาย หรือไม่ก็มีการสาธิตในการทำในส่วนการจัดแสดงด้านใน(สัมภาษณ์กลุ่มหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รหัส B2 วันที่ 23 พฤษภาคม 2560)

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรม โงมมั่งเมืองขอนแก่น โดยนำกรอบแนวคิด 5 ด้าน นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้ 1) ด้านการสร้างคุณค่าให้แหล่งท่องเที่ยว ควรมีการจัดงานส่งเสริมให้

ขอนแก่นเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักในประเทศไทย นำไปสู่การท่องเที่ยวโลกให้เป็นที่รู้จัก และสร้างบรรยากาศให้เกิดการกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Creative Space หรือ Creative Tour ให้เยาวชนรุ่นใหม่สืบสานวิถีอีสาน วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นที่ขาดหายไปกลับมาอนุรักษ์ฟื้นฟูให้คงอยู่จากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนาฬิกาชีวิต สันติ (Sangsant, 2013) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้นๆ ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ ของคนในชุมชน ได้เห็นถึงภูมิหลัง ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมรวมถึงภูมิปัญญา ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเปลี่ยนกับเจ้าของพื้นที่อย่างแท้จริง ซึ่งไม่เน้นการสร้างรายได้แก่ชุมชน แต่เน้นความมีคุณค่าที่ก่อให้เกิดแก่ชุมชนนำไปสู่ความยั่งยืน

2. ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย การให้ความร่วมมือไม่เพียงแต่เฉพาะเจาะจงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น ชุมชนทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล หน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา องค์กร สมาคมต่างๆ ในด้านการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเพื่อสร้างความสมัครสมานสามัคคีและริเริ่มสร้างสรรค์ให้ชาวจังหวัดขอนแก่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเพื่อส่งเสริมให้ชาวขอนแก่นเกิดความหวงแหน เกิดความภาคภูมิใจในในบ้านเกิดของตนเอง ควรมีการอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านภาษาจีนและภาษาอังกฤษแก่มัคคุเทศก์ชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และ

การเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น บรรจุในด้านการศึกษารองเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

3. ด้านการประดิษฐ์คิดค้น มีการค้นหาอัตลักษณ์เมืองขอนแก่น โดยนำวรรณกรรมกลุ่มน้ำโขงสังข์สินไซ นำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ประการ มาใช้ในด้านการศึกษา พัฒนาองค์กรขับเคลื่อนสังคมให้เกิดความสันติสุขและสมานฉันท์การพัฒนาเมืองเพื่อปลูกฝังให้ประชาชนและเยาวชน เห็นความสำคัญของคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมของตนเองที่มี เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น สร้างอัตลักษณ์ความเป็นเมืองมากขึ้น โดยการสร้างประติมากรรมเสาไฟประดับเมืองเป็นรูปสีโท หอยสังข์ และสินไซ

4. ด้านการคุ้มครอง หน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และชุมชน ให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาโฮงมนมั่ง ควรที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อการปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินสมบัติของที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของเมืองขอนแก่นให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

5. ด้านการจูงใจ หน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมให้สถานที่ท่องเที่ยวมีความน่าประทับใจในด้านความปลอดภัยมีมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับ การจอดรถ เทคโนโลยีสารสนเทศ มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบครันพร้อมให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านภาษาแก่ภาคเอกชน และส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นคุณค่ามรดกบนต้นทุนทางวัฒนธรรมอันดีงามที่สืบทอดกันมา

6. ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานการพัฒนาโฮงมนมั่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาโฮงมนมั่งเมืองขอนแก่น ตำบลในเมือง อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น คือ 1) เยาวชนคนรุ่นใหม่ไปหลงใหลในวัฒนธรรมตะวันตกจนหลงลืมรากเหง้าของตนเอง 2) ขาดการบริหารจัดการในการสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงาม วิถีความเป็นอีสานให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้อนุรักษ์สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น 3) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบครบวงจรหรือแบบองค์รวม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาโฮงมนมั่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักมีการจัดงานกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ส่งเสริมขอนแก่นเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักในประเทศไทยสามารถนำไปสู่การท่องเที่ยวโลก

1.2 หน่วยงานภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและร่วมสนับสนุนส่งเสริมการบริหารจัดการในการสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงาม วิถีความเป็นอีสานให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้อนุรักษ์สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

1.3 ภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กร เครือข่าย และชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบองค์รวมหรือแบบครบวงจร (Activities of Tourism Services)

2. ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

ควรมีพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมการแสดงของนักเรียน นักศึกษา ควรมีการแบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนสำหรับการสืบค้น ค้นหาข้อมูล วั้บริการ และควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดทำฐานข้อมูล เพื่อให้การสืบค้นข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว และมีความความน่าเชื่อถือ รวมถึงควรพัฒนาเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวแบบครบวงจรของเมืองขอนแก่น เช่น บริการโปรแกรมท่องเที่ยว โรงแรม ที่พัก โฮมสเตย์ การท่องเที่ยวกับชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ควรเพิ่มพูนความรู้แก่ภาคีทุกด้านภาษา เช่น

ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ให้มีความชำนาญเชี่ยวชาญ และเข้าใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของเมืองขอนแก่นเป็นอย่างดี และควรส่งเสริมให้มีการจัดแสดงวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของแต่ละชุมชน

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บนต้นทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา : โฮมมูนม้งเมืองขอนแก่น ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้สอดคล้องหรือรองรับแผนการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดขอนแก่น

References

- Crispin Raymond Greg Richards. (2009). *Creative Tourism, a Global Conversation*. Rebecca Wurzburger, Tom Aageson, Alex Pattakos, Sabrina Pratt: 9780865347243: Amazon.com : Books.
- Nakhonchom, V. (2018). The Model for Paying Homage to Buddha Relics in KhonKaen Province. *Dhammathas Academic Journal*, 18(3) Special Issue, 163-173
- Unesco. (2001). *Universal Declaration on Cultural Diversity*. <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001271/127160m.pdf> (Accessed 12 September 2016).
- Richards, G. (2010). *Creative Tourism: A Global Conversation: How to Provide Unique Creative Experiences for Travelers Worldwide*. Santa Fe : Sunstone Press.
- Sangsanit, N. (2013). *Creative Tourism Policy Focus on Community Development for Sustainable Tourism*. <http://dasta.23perspective.com> (Accessed 12 September 2016).